

נתיבות עולם, נתיב השתיקה א'

ובמדרש (ילקו' בהעלותך תשל"ט) ברוב דברי' לא יחדל פשע זו מרים ותדבר מרים ואהרן במשה וחושך שפתיו בשביל שחושך שפתיו מלדבר בחבירו משכיל, א"ר שמעון ב"ג כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, אמרו רז"ל שני דיקלונין היו עומדין לפני אנדרינוס אחד היה מלמד על הדבור שהוא יפה ואחד על השתיקה שהיא יפה, אמר אחד למלך מרי אין טוב מן הדבור בעולם אמר לו היאך א"ל אלולי הדבור לא היו המלכים מתמלכים והמתים נגמלים חסד והכלות מתקלסות ומשא ומתן בעולם והספינות פורשות בים אמר ליה אנדרינוס יפה דברת, אמר ליה לאותו אחד שהיה למד על השתיקה שהיא יפה היאך אתה למד על השתיקה בא לדבר עמד חבירו וסטרו על פיו א"ל המלך למה סטרת אותו א"ל מרי משלי על שלי למדתי מדבור על דבור חזר בא ללמד משלי על שלו ילמד משלו על שלו ולפיכך סטרת אותו, אמר שלמה לא אמרתי שתאלם פִּיךָ ותהא שותק ויושב אלא חשוך שפתיך מלדבר בחברך וכן הוא אומר נצור לשונך מרע ע"כ, ונראה כי בעל המדרש הזה בא לומר כי בודאי השתיקה כאשר אין צריך לדבר, השתיקה יפה פן ידבר שפת יתר בדבר מה שאינו ראוי לדבר, אלא כאשר הדבור להוציא מה אל הפעל על ידי הדבור אז הדבור הוא יפה, ולכך כאשר המליץ השני בא ללמד על השתיקה שהוא יפה אפי' כשהוא להוציא דבר מה אל הפעל על ידי הדבור עם כל זה השתיקה הוא יפה, ועתה בא להוציא דבר זה אל הפעל ע"י ראיות בדבור שלו לכך סטרו על פיו, מאחר שאתה אומר השתיקה היא יפה וא"כ לא יהיה האדם מוציא דבר לפעל ע"י הדבור וא"כ איך אתה רוצה להביא ראיה בדבור שהשתיקה יפה. כלל הדבר, הדבור הצריך לאדם שמוציא האדם לפעל דבור כמו זה ראוי לאדם, ולכך לדעת המדרש הזה אין הדבור ראוי רק כשהדבור הוא לצורך ומוציא בדבור ההוא דבר מה לפעל כאשר הדבור יוצא לפעל, אבל זולת זה אין ראוי הדבור כלל. אבל מדברי המדרש שאמר חשוך שפתיך מלדבר בחבירך, ומשמע דבור כמו זה דוקא אבל שאר דבור מותר, נראה לומר כי בעל המדרש הזה סובר כי השתיקה לגמרי כאשר הוא בין הבריות ג"כ מגונה כאשר נראה שאינו מעורב עם הבריות, כי צריך האדם שיהיה דעתו מעורב עם הבריות וגם דבור זה לצורך הוא, אבל רבוי דברים בודאי הוא דבר מגונה ואסור :